

YİĞİT BENER

ACI

PORTAKAL

YİĞİT BENER
ACI PORTAKAL

Can ağdaş

Acı Portakal, Yiğit Bener

© 2019, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: 2019

2. basım: Şubat 2020, İstanbul

Bu kitabın 2. baskısı 1 000 adet yapılmıştır.

Dizi editörü: Cem Alpan

Editör: Yalçın Armağan

Düzelti: Mert Tokur

Mizanpaj: Atahan Sıralar

Kapak tasarımı: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

İç baskı ve cilt: Türkmenler Matbaacılık Reklam San. ve Tic. Ltd. Şti.

Maltepe Mah. Gümüşsuyu Cad. No: 16-18

Topkapı, İstanbul

Sertifika No: 43087

ISBN 978-975-07-4159-3

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAğITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Hayriye Caddesi No: 2, 34430 Galatasaray, İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com/9789750741593

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 43514

YİĞİT BENER
ACI PORTAKAL

ROMAN

♥can

Yiğit Bener'in Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

Heyulanın Dönüşü, 2011

Eksik Taşlar, 2012

Kırılma Noktası, 2012

Öteki Kâbuslar, 2012

Kusursuz Gezinti, 2014

İçimizdeki Ermeni (Yayına hazırlayan), 2015

Öteki Düşler, 2017

YİĞİT BENER, 1958'de doğdu. Gençlik yıllarını Ankara, Paris ve Brüksel'de geçirdi. 1990'dan beri İstanbul'da yaşıyor. İlk romanı *Eksik Taşlar* 2001'de yayımlandı, *Kırılma Noktası* 2004'te. 2011'de basılan son romanı *Heyulanın Dönüşü* ile 2012 Orhan Kemal Roman Armağanı'nı kazandı; roman 2014'te Fransızcaya çevrildi. İlk öykü kitabı *Öteki Kâbuslar* 2010'da basıldı ve 2011'de Fransızcaya çevrildi. 2017'de basılan ikinci öykü kitabı *Öteki Düşler* 2018 Yunus Nadi Öykü Ödülü'nü kazandı. Üç çocuk kitabı yayımladı: *Özgür Rosto*, 2007; *Yaramaz Babamla Beter Amcanın Maceraları*, 2015; *Matbaacılık Oyuncağı*, 2015. Kurucularından ve yazarlarından olduğu *İktidarsız* adlı sanal edebiyat dergisinde 2003-2009 yıllarında yayımlanan yazılarından bir seçkiyi *Kusursuz Gezinti* adıyla 2014'te kitaplaştırdı. Enis Batur'la birlikte kaleme aldıkları *Simültane Cinnet* 2015 yılında yayımlandı ve 2017'de Fransızcaya çevrildi. 2015'te yayımlanan *İçimizdeki Ermeni* adlı derlemenin proje koordinatörlüğünü üstlendi. Louis-Ferdinand Céline'in *Gecenin Sonuna Yolculuk* adlı yapıtının çevirisiyle 2002 Dünya Kitap Yılı'nı Çeviri Ödülü'nü kazandı.

*Mariana, Özlem, Sophie, Gilberto,
Yorgo ve nice yoldaşa...*

I

Suç mahalline dönen bir katil gibi geçmişin izini sürmek tekinsiz bir yolculuk. Zamanın aynasına bakmayagör, davetsiz misafir gibi sökün eder bastırılmış anılar, küllenmiş acılar, yüz karası korkaklıklar.

Korkak değilimdir aslında. Hatta çocukken gözü kara olduğum söylenir.

Dayak yemekten hiç korkmadım örneğin... Ne babamdan ne diğerlerinden.

Daha ilkokulda başlamıştı şiddet, kabadayılıklar. Kalıbımın adamı olup olmadığını sorgulamak için her teneffüste gelip sataşırlardı. Neden mi? Anlayabilsem! Ortama uymuyordum herhalde. Âdetlerini bilmiyor, kurallarına boyun eğemiyordum. Yabancılarmışlardı beni anlaşılan. Zor zanaattır bir yerin yabancısı olmak. Ola ki tipim bozuktu. Bir de galiba adım sorun yaratıyordu: Kışkırtıcı geliyordu sanırım, sevmemişlerdi. İnsanın sürekli kendi adını taşımayı hak ettiğini kanıtlamak zorunda kalması ne tuhaf! Her neyse...

Benim kimseyle alıp veremediğim yoktu oysa. Anlam da veremiyordum. Şiddeti sevmem üstelik... Ama ne yapayım? Kendimi savunmak zorunda kalıyordum. Tokadı yiyince öbür yanağımı uzatmadım.

Bir ömür böyle geçti. Hiç dinmedi şiddet fırtınası.

Hayatın her alanında. Maddi manevi az dayak yemedik ötekilerden, berikilerden, hatta bizimkilerden. Bir de devletten. Ailenin, özel mülkiyetin ve devletin, yani iktidarın her türlüşünün hamurunda vardır şiddet.

Hiç mi korkmadım? Korkulmaz mı! Korkmak başka, korkaklık başka. Korktuysam da kaçmadım.

Yaptığıma pişman olduğum şeyler var kuşkusuz. Olmaz mı? Hayatında hiç “keşke” dememiş biri olabilir mi? Gel gör ki fayda etmiyor, yeni hataları önlemeye bile yetmiyor.

Önlenemeyecek hatalar da var gerçi. Bedeli ödenmekle bitmeyen yenilgiler. Vicdan tartısında zamanaşımından faydalanamayan suçlar. Bir ömre bedel yıllar. Toplu düşler, toplu kıyımlar, bireysel kırılmalar. Çabuk tükenen umutlar, şiddetle kavrulmuş topraklarda kök salamayan çiçekler...

Bir gün daha kalmamı istemişti. Gidişimi bir gün ertelememi. Tek istediği buydu ve ben bunu bile ondan esirgemiştim. Ne bahane uydurduğumu anımsamıyorum. Hem... Ne önemi var? Bahane olduğunu ikimiz de bilmiyor muyduk?

Elimden gelen buydu.

Sanité'nin o kargacık burgacık yazısıyla çırpıştırdığı *Mi Corazón* diye başlayan ve İspanyolcamın güdüklüğü nedeniyle anlamını tam olarak çözemediğim aşk mektuplarını ben yokken odama girip masamın üstüne bırakması, cebime çaktırmadan benzer içerikli pusulalar sokuvermesi içimi acıtıyordu. Onun kadar güçlü, hatta baskın karakterli bir kadından hiç beklenmeyecek bir duygusallık patlamasıydı bu. Elim kolum bağlı, onun delice acı çekmesini izlemeye daha fazla dayanamadım.

İlişkimiz bu değildi. Daha doğrusu, bir anda ve beklenmedik bir tutkuyla enikonu yakınlaşmıştık, doğru. Ama tutkunun böylesi aşırıya kaçıyor, ayağı yere

basılmıyordu, hatta sağlıksızdı. Topu topu birkaç haftalık bir sürede bana bu denli bağlanmasının, ayrılığı böylelerine savrularak yaşamasının iler tutar tarafı yoktu.

Herkesin eve dönüş vakti belliydi. Ayrılığın kaçınılmaz olduğunu, baştan böyle öngörödüğünü ilk günden beri biliyorduk. Benim ayrılacağım günün hemen ertesinde, sabahın köründe uçağa atlayıp kendi ülkesine, dünyanın öbür ucuna gitmeyecek miydi? Ayrılığı bir gün –asında sadece birkaç saat– ertelemenin ne anlamı olabirdi?

İstesek bile –ve bunu gerçekten istiyor muyduk acaba?– olayların akışını değiştirmeyeceğimizi bilmemesi imkânsızdı. Kaldı ki ben de elbette ondan ayrılacağım için üzgündüm. Nasıl olmam? Gelgelelim, gerçekçi olmak zorundaydık. Başka çaremiz yoktu. Bunları anlatmaya çalıştım ona. Aslında anlatmama gerek yoktu, olmamalıydı: O şimdiye kadar tanıdığım en mantıklı insanlardan biriydi.

Hem, durup dururken beni neden yüceltiyordu ki? Nereden çıkmıştı şimdi! Aklı başına gelsin, yatışsın, beni olduğum gibi görebilsin diye son gecemizde ona tüm kusurlarımı itiraf etmişim, alenisini sinsisini, bilincinde olduklarımı ve görmezden geldiklerimi, onun bile gözünden kaçamayanları ve henüz fark etmediklerini, ne biliyorsam ortaya döktüm. Hatta gerekseydi hayali kusurlar bile icat etmeye razıydım, ama elimde yeterince malzeme vardı.

“Yahu altı üstü bir erkeğim, bu türe ait doğuştan gelen tüm kusurlarla, fabrika hatalarıyla beraber,” diye işi şakaya vurmaya çalıştığımında bana, “*Tu entiendes nada,*” diye bağırmıştı. Haklıydı da. Hiçbir şey anlamıyordum. İşler bir anda nasıl bu hale gelebilmişti? Sanité gibi bir demir leblebi nasıl olur da sırf ayrılık acısıyla böyle ufanabilirdi?

Meğer ben diğer erkeklere benzemiyormuşum. Öyle demişti. Ama yanılıyordu. Bal gibi benziyordum aslında, çünkü içinde debelendiğimiz boğucu ve gerçeküstü melodram ortamında bile onun bu sözlerini bir iltifat olarak algılayacak kadar kalın kafalıydım. Bildiğiniz *öküz!* Gururum okşanmış olduğu için pişmiş kelle gibi sırtarak “Tamam,” demiştim ona, “tamam, alışlageldik ‘eril kişiler’in bildik özelliklerinden farklılaşan bir-iki meziyetim olabilir, o kadarını inkâr edecek değilim, gelgelelim bunlar işin reklam faslı: Gerçek hayatta ohoo... Şu kısa balayında gördüklerine aldanma sakın.”

Oysa onun bir şeye aldandığı falan yoktu, belli ki yakında döneceği gündelik hayatının o bildik cehenneminde yeniden maruz kalacağı diğerlerine katlanmanın ne kadar zor olacağını anlatmaya çalışıyordu bana. Ama anlayan kim?

Onun ülkesindeki erkekleri hiç tanımadığımı söylediğinde bile omuz silkmiştim. Aman canım! Bizimkileri biliyordum ya... Onlardan beter olacak halleri yoktu herhalde! Sanırım Sanité'nin beklenmedik davranışlarının şaşkınlığıyla algılama ve anlama yeteneğim tamamen dumura uğramıştı.

Gerçi... Evet... Bilmiyor değilim, Sanité ülkesinde az badireler atlatmamıştı, az çekmemişti. Gerçek hayatlarımızdan kopuk bir üç ay yaşadığımız Amsterdam'da bile başına neler geldiğini düşünürsek, eve dönüş vakti gelip çattığında aklının karışması, duygusal çalkantılar yaşaması sanırım kaçınılmazdı. Bir ölçüde hepimiz için geçerli, anlaşılabilir şeylerdi bunlar. O derece anlayışsız değildim elbette.

Ama duygusallığın böylesi! Akılcılıktan çok uzaktı bu savrulma. Bunu söyleyip duruyordum. Sanki duygular akılla terbiye edilip dizginlenebilirmiş gibi! Hele insan kendini böyle salmışken, dibe vurmuşken...

Bilgisine ve zekâsına hayran olduğum, en zor koşullardaki dik duruşuna tanık olduğum, hapse ve işkenceye bile dayanmış olduğunu bildiğim, hayatın tüm güçlükleriyle baş edebilecek donanıma ve deneyime sahip olduğunu düşündüğüm, kaya gibi sapasağlam gördüğüm kadının gözümün önünde ve birkaç gün içinde çözüldüğünü izlemek beni dehşete düşürmüştü.

Onun bu hale gelmesinde benim de payım, sorumluluğum olduğu düşüncesinin beni sürüklediği suçluluk duygusuyla baş edemiyordum.

Hiç kendimi bu derece zararlı, kötücül hissetmemiştim: Bir insana sırf sevgi vermeye çalışarak da zarar verilebileceğini keşfetmekteydim.

Gerçi... Bakmayın öyle dediğime. Bu aslında kof bir savunma mekanizması. Ne sevgisi? Ne sanmıştım ki? Yüz binlerce yıldır kuşaktan kuşağa yinelenen darbelerin dağıladığı ve ömür boyu yaşanan yarılmanın katmerleştirdiği ruh yaralarını, ne kadar içten olursa olsun üç kurşluk şefkatimle, birkaç haftalık yakınlaşmanın ve sevgi alışverişinin merhemiyile iyileştirebileceğimi mi?

Kaldı ki asıl darbeyi vuracak olan bendim, sona saklamıştım.

Bir gün... Sadece bir gün daha beraber olalım, onu ülkesine ben uğurlayayım... Bütün istediği buydu. Amsterdam'da onunla bir gün daha kalayım...

O bir günü vermemekle yetinmemiş, üstelik gizlice tren biletimin saatini erkene alarak akşamüstü yerine sabahdan ayrılmıştım. Onun böyle dağılmasına tanık olmaya, acısıyla daha fazla yüzleşmeye takatim kalmamıştı. Tükenmiştim.

Sefilce kaçmayı seçtim.

O güne kadar hata yapmaktan da, bedel ödemekten de hiç korkmazdım. Zaten tüm hatalarımın ya da yanlış kararlarımın bedelini çoktan dayamadılar mı sanıyorsunuz burnuma?

Gelgelelim korkaklığın bedeli daima daha ağırdır, asla ödeyemezsiniz.

Hata yapmak değildir sorun olan. Hata kolay. Düzeltilir. Telafi edilir. Bir daha yapmazsınız olur biter. Ama ya pusulanız şaşmışsa? Neyin doğru neyin yanlış olduğu karışmışsa? Bir noktada –hâlâ mümkünken– farklı tercihler yapmış olsaydınız bile sonucun değişmeyeceğini sonradan idrak etmişseniz? Kartlar baştan yanlış karılmışsa? Daha yola bile çıkmadan olan olmuşsa? İşte bunun telafisi yoktur. Kafanızı taştan taşta da vursanız, dizinizi de dövseniz nafile. Pişmanlık değildir artık hissettiğiniz. Çaresizliktir. Mutlak yenilgi, tam bir bozgun. Çöküş ve iflas. Anlam yitimi.

Hayatta öyle anlar vardır işte. Her şey altüst olur. Doğru bildikleriniz... Değerleriniz... Hayat anlayışınız... İnsanlara yaklaşımınız... Kendinize bakışınız...

Korkak olmadığımı sanıyordum. Yanılmışım.

Bu uğursuz kaçışımından çeyrek yüzyıl sonra Amsterdam'a ilk kez yeniden adım attığım anda, saklandığı kuytu bellek köşesinden çıkıp üzerime çullanıvermişti bu yüz kızartıcı davranışımın anısı.

Tren istasyonunda eski alışkanlıkla 2 numaralı tramvaya bindim. O dönem üç ay boyunca eğitim gördüğüm Amsterdam Marksist Araştırmalar Enstitüsü'nün sokağı, Koningslaan'ın yakınından geçen tramvaydı bu. Ama orada beni bekleyen kimse yoktu, hele sabahın bu erken saatinde.

Koningslaan'a varmadan Leidseplein'de indim. O zamanlar en az haftada bir kez geldiğim bu meydanı seviyordum. Ama Amsterdam'daki en mutlu anılarımı barındıran asıl mekân Vondelpark'tı.

Fazla oyalanmadan kanalın üzerindeki köprüden geçtim, tam karşıdaki "Vondelstraat" tabelalı sokağa girip dümdüz ilerledim. Yol biraz uzayınca hata yaptığımı düşündüm, park girişine çoktan varmış olmalıydım. Az

sonra karşıma çıkan sivri saat kuleli Özgürlük Kilisesi Vondelkerk'i tanıır gibi olunca rahatladım. Parkın bir diğeri girişı hemen yan taraftaydı, iki adım ötede.

Henüz ıssız olan uçsuz bucaksız parkın girişindeki panoda "1999'da tüm alan yenilendi" yazısını görünce korkmadım desem yalan olur. "Yenilik"ın her zaman "daha iyi" anlamına gelmediğini öğrenebilecek kadar yaşlanmışım. Neyse ki görünürde park çok fazla değışmemiştı, en azından hatırlayabildiğim kadarıyla.

Parkın kuzeydoğu girişinde yer alan kültür merkezi ve yoldaşlarla ucuza bira içip sohbet ettiğimiz teras, orman içinden geçen geniş bisiklet ve yaya yolları, çim alanlar, tüm parkın sathına yayılan yıllankavi gölet, her şey yerli yerindeydi.

Göletin doğu ucunda, parka adını veren ve Hollanda edebiyat dilinin kurucusu addedilen 17. yüzyıl yazarı Joost van den Vondel'in devasa bronz heykeli tüm heybetiyle yerli güvercinlerin ve sair göçmen kuşların, muhabbetkuşlarının, karatavukların, kızılgerdanların gübrelereğini ağırlamaya devam ediyordu. İçkiyi biraz fazla kaçırdığımız bir akşam Mahé ve Pépé, heykeli daha iyi görebilmek için geri geri gidip şaklabanlık yaparken tam şurada suya düşmüşlerdi.

Van den Vondel'in "Cennetten Sürgün Edilen Âdem" isimli bir trajedinin yazarı olması ta o zamanlar ilgimi çekmişti, ama okuyabileceğim bir dile çevirisini hâlâ bulabilmiş değilim.

Tenis kulübünün önündeki Groot Melkhuis'u bulmam zor olmadı. Gölet kıyısındaki bu büyük kafeye Julienne beni defterden silmeden önce birkaç kez birlikte gitmiştik. Burası eskiden bu kadar büyük müydü, yoksa genişletmişler mi? Emin olamadım.

Göletin etrafında döne dolaşa turlarken eskiden olduğu gibi yine kayboldum. Bu gezintiler sırasında enstitü müdürü David'e sıkça rastlardım.

Hombres! Erkekler! Evet size söylüyorum... Neden böylesiniz siz, neden? Nedir derdiniz sizin? Neden "hayır" dediğinde bunun sadece ve sadece "hayır" anlamına geldiğini anlayamazsınız bir türlü?.. Nedir ezelden beri bizlere yönelttiğiniz bu şiddet? Nereden geliyor bu saygısızlık? Neden bizleri eşitleriniz olarak kabul edemiyorsunuz? Neden?

Acı Portakal iki ayrı eksende ilerliyor: Otuz yıl önce, dünyanın dört bir yanından gelen devrimci militanların eğitim gördükleri Amsterdam'daki bir merkezde yaşanan bir cinsel saldırıyı, olayın tanıklarından "El Turco" lakaplı bir adamın anlatısıyla keşfediyoruz. İkinci eksende ise, günümüz İstanbul'unda bir baba, üniversite çağındaki kızıyla bu yaşananları tartışıyor.

Acı Portakal, dünyayı değiştirme vaadinde bulunanların dahi eril şiddete yeterince mesafe koyamadığını vurgulayarak eril kimliğin sorgulanmasını merkezine alıyor. Roman, aynı zamanda baba kız ilişkisi üzerinden gerek teknolojik gelişmelerin gerekse siyasete ve toplumsal cinsiyete bakışın ışığında kuşak farkının da izini sürüyor.

Yiğit Bener, oldukça sert bir hikâyeyi ironik bir üslupla aktarırken hakikat arayışından ve beraberinde gelen çetin bir hesaplaşmaya girişmekten kaçınmıyor.

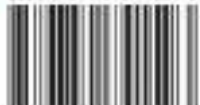
#toplumsalcinsiyet #erildil #erkeklik #kuşakçatışması #enternasyonal
#sınımmücadelesi #kadınaşiddet #kozmopolitizm

 can

can yayinlari.com | [F](#) | [B](#) | [W](#) can yayinlari

roman

ISBN 978-975-07-4359-3

9 789750 743593